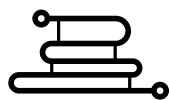

Biblioteka
JANUS

TIM press

Biblioteka
JANUS

Venko Andonovski
PUPAK SVJETLOSTI

Naslov izvornika
Papokot na svetlinata

Copyright © Venko Andonovski, 2022.

© za hrvatsko izdanje:
TIM press d.o.o., Zagreb
tim.press@tim-press.hr
www.tim-press.hr

Sva prava pridržana

ISBN 978-953-369-061-2

VENKO ANDONOVSKI

Pupak svjetlosti

*(Roman u tri fonta
i jednom svjetlosnom rukopisu)*

S makedonskog preveo

Borislav Pavlovski

Zagreb, 2025.

Sadržaj

I. Đavolova sekunda	7
II. Grafitni ljubavnik	83
III. Pupak svjetlosti	153
O autoru	317

Ranije su ljudi zavidjeli onima koji su imali novca za život te su ih ubijali. Dolazi vrijeme kad će ljudi zavidjeti onima koji su našli smisao u životu, te će ih ubijati, isto kao da imaju novca.

Jan Ludvik, dvadeset dvije godine
poslije *Pupka svijeta*

I. Đavolova sekunda

Sujetna duša voli samo vatrom strasti; ona traži slamu, a ne drva što daju tihu i trajnu žeravu; koliko više slame toliko brže plane, ali i toliko kraće traje takva vatra.

Ono što se dogodilo, dogodilo se vrlo brzo. A mnogo je vremena oduzelo, kalendarski: proljeće i ljeto. Mjereno satom svijeta, ne bijaše ni jedna sekunda. Đavolova sekunda, u koju se smještaju eoni i eoni. Što čovjek gradi cijeli život, odnijet će poput bujice jedna đavolova sekunda. Zato što je čovjek omiljeno đavolovo ruho. Pronaći će rogati čovjeka negdje po drumovima, iscijedenog poput praznog komada odjeće, bez Boga u sebi, pa će ga odjenuti. I nosit će ga dalje; posvuda sa sobom po licu Zemlje, posvuda gdje će hulja započeti posao, nosit će ga kao jelek protkan srebrom dok ga ne iznosi, dok ne dobije oblik njegova nečasnog tijela, jer je poznato da se odjeća, od košulje, preko hlaća do cipela, može prilagoditi i razgaziti prema onome tko je nosi.

Iako je trajalo samo sekundu, imalo je svoju pretpovijest. Ono što nama u našim osobnim životnim tragedijama daje snagu da ih izdržimo, jest to što vjerujemo da imaju neki smisao *otprije*, smisao koji nismo vidjeli, tješeci se da će taj smisao

postati vidljiv budući da će se Pad dogoditi. Tako je i ovo s preodijevanjem imalo svoju povijest.

Pisanje filmskog scenarija nije mi išlo. Uvijek mi se to događalo kad sam iz romana pokušavao napraviti film. I sto puta sam se zakleo da ga neću više raditi, i sto puta prekršio sam zakletvu. Ovoga puta na to me je navela Marta – prije izlaska, reče mi: „Promijeni font. Vidjet ćeš, dogodit će se čudo. Dovoljno je da čovjek promijeni font, pa da dobije osjećaj da *dodiruje nešto drugo*.“ Tako reče. I potaknula me da se zamislim, zato što sam ja vjerovao da je oko organ za dodir, pa sam uglavnom dodirivao svijet samo okom. Jedino mi je Marta omogućila da dodirujem svijet kožom. Drugi su bježali, cijeli je svijet bježao od moga dodira, dok mi se nisu zgadili, pa ih više nisam želio dodirivati. Koža mi je postala obrambeni organ, granica sa svijetom.

Morao sam ispričati malu filmsku priču, jedan mali *mise en abyme*, parabolu o danas, da bih završio scenarij. Deveti je vijek, manastir „Polihronos“ u Maloj Aziji. Dvanaest prepisivača rade na prijepisima evanđelja potrebnih za Moravsku misiju Ćirila i Metoda.

Promijenio sam font iz Times New Romana u Courier New i dobio ovo:

ENT. SKRIPTORIJ IZ DEVETOGA STOLJEĆA. DAN.

MALI STOLOVI ZA KOJIMA SJEDI DVANAEST
PREPISIVAČA I TINTOM I PERIMA PREPISUJU
EVANĐELJA.

DETALJI: TINTARNICE, PERA ZA PISANJE, STARA
EVANĐELJA IZ KOJIH PREPISUJU. OČI POZORNO

ZAGLEDANE U STARE KNJIGE. DLANOVI ŠTO VEZU
REDOVE KRASOPISA.

OTAC VARLAAM, STARAC S BLAGOM DUŠOM
NASLIKANOM NA LICU, ŠEĆE MEĐU STOLIĆIMA
I ZAGLEDAVA SE U PRIJEPISE. KAD BI ZASTAO
NAD NEKIM OD SEMINARISTA, SEMINARIST BI
PODIGAO POGLED. OTAC VARLAAM IM JE GOVORIO:
„ODLIČNO JE.“

OTAC VARLAAM ZASTAJE NAD STOLIĆEM POSLJEDNJEGA
PREPISIVAČA, VALERIJANA. VIDIMO: NAJLJEPŠI
RUKOPIS OD SVIH, REMEK-DJELO. PREDIVAN VELIKI
INICIJAL NA POČETKU EVANĐELJA, SLIKA ŠTO
SLIČI BOGORODICI.

OTAC VARLAAM STOJI. UZIMA KNJIGU. OČI SU MU
RAZROGAČENE.

VALERIJAN GLEDA UPLAŠENO U OCA VARLAAMA.

VALERIJAN

Nije dobro, oče?!

OTAC VARLAAM BEZ RIJEČI GLEDA ZAPREPAŠTENOM U
NJEGA. SPUŠTA PONOVRNO KNJIGU PRED UČENIKA.

OTAC VARLAAM

Razboljet ćeš se od ljepote ako na-
staviš ovako, sinko.

U SKRIPTORIJ, BRZ KAO VJETAR, ULAZI OTAC
EFTIMIJ. VISOK, SUHONJAV, ZAO U LICU. JEDNO
OKO PREKRIVENO MU JE SKRAMOM I GOTOVO BIJELO.
NA VRATU - ŽILA KOJA KUCA VIDLJIVO, KAO KOD
GUŠTERA. ZASTAJE IZA SREDIŠNJEGA STOLA. U RUKAMA
DRŽI KNJIGU. S TRESKOM ODLAŽE KNJIGU NA STOL.

OTAC EFTIMIJ
(LJUTITO, POKAZUJUĆI PREMA KNJIZI)
Tko je prepisivao ovo?

MUK U SKRIPTORIJU. SVI DIŽU GLAVE, SAMO
VALERIJAN OSTAJE POGNUT.

OTAC EFTIMIJ
Tako sam i mislio!

OTAC EFTIMIJ TRAŽI STRANICU U KNJIZI. IŠČUPA JE.
ZATIM BIJESNO POČNE ČUPATI I DRUGE STRANICE.
ŠOK I NEVJERICA KOD SEMINARISTA I KOD OCA
VARLAAMA. KRUPNA SUZA NA VALERIJANOVU OBRAZU.

OTAC VARLAAM SE KRIŽA.

OTAC VARLAAM
Oče Eftimij! Poderao si polovicu go-
dišnjega posla!

OTAC EFTIMIJ ODJEDNOM PRESTAJE S
UNIŠTAVANJEM. BIJESNO GLEDA U OCA VARLAAMA.

ŽILA NA VRATU UBRZANO MU KUCA. MUK U
SKRIPTORIJU.

OTAC EFTIMIJ
Prepravljao je izvornik!

OTAC VARLAAM GLEDA UPITNO U VALERIJANA.

VALERIJAN
U izvorniku stajaše „ocat“ umjesto
„otac“. Prethodni prepisivač je po-
griješio. Popravio sam to, oče.

OTAC EFTIMIJ
(U NOVOM IZLJEVU BIJESA)
U evanđelju stoji: tko će dodati ma-
kar i jedno slovo onom što je napi-
sano, ostat će izvan stana nebeskog,
s psima i bludnicama!

OTAC VARLAAM KRIŽA SE I IZLAZI IZ SKRIPTORIJA.
OTAC EFTIMIJ SILAZI MEĐU SEMINARISTE.

OTAC EFTIMIJ
Natrag na posao! I ne vucite se kao
Valerijan! Rok istječe! Nije važno da
je lijepo, važno je da je čitljivo!

SEMINARISTI NASTAVLJAJU PREPISIVATI. EFTIMIJ
ŠEĆE MEĐU NJIMA. GLEDA U NJIHOVE TEKSTOVE.

ZASTAJE NAD JEDNIM PREPISIVAČEM I GLEDA U
POČETNO SLOVO NA STRANICI KOJA JE UKRAŠENA:
ON SE OČIGLEDNO NATJEČE S VALERIJANOM.

OTAC EFTIMIJ

(PREMA SEMINARISTU)

Koliko vremena si potrošio na
inicijal?

SEMINARIST ŠUTI I OBARA GLAVU.

OTAC EFTIMIJ

Natječeš se s onim?! Ostat ćeš noćas.
Deset stranica za kaznu!

OTAC EFTIMIJ ZAVRŠAVA S PREGLEDAVANJEM
PRIJEPISA. KAD STIGNE DO POSLJEDNJEGA,
VALERIJANA, TOBOŽE RIZOM ZAKAČI TINTARNICU
NA STOLIĆU.

TINTA SE PROLIJEVA PO VALERIJANOVU PRIJEPISU
I GUTA NJEGOVO PREDIVNO PRVO SLOVO.

VALERIJAN SKAČE, TRESE KNJIGU DA JE SPASI,
ALI NE USPIJEVA - TINTA SE PROBIJA KROZ
STRANICE. NEMOĆNO, SA SUZAMA U OČIMA, GLEDA
U OCA EFTIMIJA.

U KRUPNOM PLANU: EFTIMIJEVO LICE, LAŽNO
ŽALOSNO.

rukopisnih slova) i plače li često ta duša, kakve je ocjene imala u školi, od kojih bolesti boluje čim su joj slova ispisana drhtavo, ponegdje i raštrkano, kolika je plaća toj duši kad su joj slova toliko sitna? Kada čitate comments vašega mentora za diplomski rad na virtualnoj margini računalnoga zaslona, takva pitanja vam ne padaju na pamet. Računalo ne samo da čini pismo prozirnim nego ga čini i impersonalnim, općim.

Papir i danas ostaje najveći špijun onoga što piše: na njemu može biti suza, kave, vina, ostataka hrane tako da kazuje više od računalnoga zaslona, koji je u tom smislu idiot: okrenut sebi. Papir čak prenosi i mirise: jedna susjeda, čiji muž bijaše u zatvoru, poslije svakoga primljenog pisma govorila je da zatvor miriše na ustajali zrak i varivo od kiselog zelja, iako nije odlazila tamo. Zato, kad se danas kaže „otisnuto na papiru“ to je obična laž, zato što otisnut može biti samo otisak prsta, neponovljivo upisan kod osobe u šare jagodica naših kažiprsta; taj unikatan otisak ne prenosi se na tipkovnicu i zaslon nego samo na papir rukopisom.

Ja ipak mislim da Gutenberg još uvijek nije ustupio mjesto Billu Gatesu, i da mu ga ni neće ustupiti. Svi koristimo elektroničke knjige, ali držati knjigu u ruci nije isto što i čitati tu knjigu na ekranu. Elektronička knjiga znači i smrt jednoga „graničnog“ književnog mikrožanra: posвете u knjizi. Ona može biti banalna, može biti i prava umjetnost, ali najvažnije za posvetu nije to što piše u njoj i kakvim je stilom napisano, nego činjenica da kad posvećujete knjigu nekome, vi tome nekome dajete voštani pečat kojim je zapečaćena vaša duša, najosobnije nešto od vaše ličnosti – vaš rukopis. A to je nešto najintimnije kod čovjeka, intimnije i od erotskog iskustva, čak

Definitivno! Jan i Lela su jedno! Nevješto napravljeno! (prijevod teksta na margini, op. prev.). *

* Definitivno, Jan i Lela su jedno! Nevješto napravljeno! (prijevod teksta na margini, op. prev.).

i od smrti, za koju se zna da je najosobnija stvar na svijetu. Svatko umire sam za sebe: ne umire čovjek, umire rukopis, i zato je smrt najosobnija stvar na svijetu.

Sjećam se da se na posljednju rečenicu namrštio i duboko uzdahnuo, čime je u meni probudio nadu da će mi ipak jednom darovati knjigu s posvetom, sa *svojim rukopisom*. Međutim, uzdahnuo je samo da bi si napravio mjesto za reći: „Mala, slatka, nepametna Amiška.“ Izgovorio je to nekako toliko prozirno, toliko nemušto (za njega je bilo rasipnički poredati čak *tri* pridjeva za jednu te istu stvar!) što se vidjelo: od toga što sam napisala, njemu bijaše jasno da se između nas otvara nepremostiv bezdan.

Kad danas razmišljam, znam (umno) da je razvod bio neminovan. Već rekoh: ja sam uvijek pamtila osjećajnost nekoga prošlog događaja, a ne sâm taj događaj. Jednom, prije razvoda, dok je još uspijevaao sakrivati svoju ljubavnicu, sjedili smo doma i prisjećali se jednoga našeg zajedničkog ljeta, jednoga predvečerja kad se nad morem podigla strašna oluja; sjedili smo u nekoj taverni u Grčkoj, pili uzo i mezili grčku salatu. Toga događaja trebali smo se sjetiti. I ja sam se sjetila: budući da imam jaku njušnu memoriju, vratio mi se miris uza i grčke salate, pomiješan s mirisom soli, oleandra i joda u zraku; sjetila sam se točno mirisa konobara koji se očigledno obrijao neposredno prije dolaska na smjenu i bijaše stavio neku jeftinu kolonjsku vodu; sjetila sam se (točnije, *iznova sam ga osjetila*) elektriciteta što je nevidljivo pucketao u zraku kao odložena munja i naježio mi plave dlačice što sam imala od djetinjstva na podlaktici; sjetila sam se prigušenoga zveckanja vilica i žlica što je dopiralo iz pravokutnoga šanka kavane, točno iza mojih leđa, gdje ih je neka servirka brisala; mislim da sam jedno vrijeme

osjetila i miris krpe kojom ih je ona brisala, onaj miris stare krpe prokuhane na devedeset stupnjeva u velikim hotelskim perilicama; sjetila sam se jadnoga vrapčića što je izbezumljen olujom skakutao iza leđa mogega čovjeka, zarobljen nebom iz kojega je lijevalo; sjetila sam se da sam tada pomislila: „Koliko ga volim, a koliko nemamo veze jedno s drugim.“ A i on se sjetio, svojom „kompjutorskom memorijom“, i zato što nisam znala odakle početi ozvučiti riječima to moje sjećanje na mirise, boje, senzacije na koži, on reče, *zipajući* događaj (to mu bijaše omiljena riječ za neko lakonsko izražavanje): „Znam, znam. To je bilo kad je palo dvadeset litara po metru kvadratnom. Veliko nevrijeme bijaše, tisuću dvjesto turista ostalo je zarobljeno u Eviji, mislim da su trojica nastradala od groma.“

Porazio me tada. Za mene je čovjek mreža od savršeno tankih andeoskih vlakana, koju su isplele grube ruke apostola, mreža u koju se zapliću, kao najrazličitije ribe – emotivni konteksti, a ne slike. I dan-danas kad jedem jufke*, jedem njihov emotivni kontekst iz djetinjstva: lijepim za nepce miris naše male kuhinje, a s papilama na jeziku čujem zvonki očev glas, koji sprema njegove omiljene kumanovske jufke i priča mi o svojoj majci i načinu na koji ih je ona mijesila. Kad danas jedem jufke, pored mirisa kuhanoga tijesta, osjećam i miris pjene za brijanje svoga oca, pa čak i miris svježih jaja u brašnu, prilijepljenih za sukalo i po naboranoj koži bakinih ruku što su mirisale na bosiljak; čuvstvujem taj bosiljak, iako je nisam nikada susrela: rodila sam se nakon što je otišla s ovoga svijeta. Kad jedem jufke, ja jedem kalorične osjećaje; kad on jede jufke, on jede *pojam* „jufki“.

I to je bila i takva je razlika u našim „memorijama“: znači, nije bilo pitanje kvantitete, nego kvalitete sjećanja. Za njega,

* Rezanci od tankog tijesta (op. prev.).

besmisleno osim njegova iskaza? Čak da i ja izgovaram taj iskaz, zašto bih vjerovao samome sebi? Koliko *ja* ima u meni? Je li isto to *ja* u meni koje govori i to *ja* koje čuje? I otkuda uopće ideja da je *ja* u meni, da je unutarne, da sam to *ja* kad kažem *ja*, a ne netko drugi? Zašto ne pomisliti da je možda Bog to *ja* koje koristi moje *ja* da bi govorio kroz njega?“

I iako je stari Jan već bio uništen mojim stupanjem ovamo, ja sam poskočio od radosti: i starac je radio razliku između *ja* koje govori i *ja* koje čuje, kao i *ja* u razmišljanjima o lažljivom jeziku i njegovim nevjerstvima! Sjetivši se svoga kočoperenja na onom predavanju u Frankfurtu, na kojem kao da je i starac Ilarion bio u amfiteatru te me slušao, zacrvanio sam se kao rak. „Čovjekovo biće može bez hrane petnaest dana, bez vode sedam dana, ali bez smisla ne može ni jedan jedini trenutak. Ostane li bez smisla, okreće se demonima i bjesevima. I na kraju izvršava samoubojstvo: duhovno ili tjelesno, svejedno. To ju je snašlo“, reče on.

I, dogodilo se ono što se dogodilo: izletjelo mi je pitanje što je sličilo krik punom crnog predosjećaja: „Što joj se dogodilo?“ Začudo, on se nije naljutio; mislim da je i poželio da ga pitam. „Živa je i zdrava, u Milanu. Sretna i udana, već je nona. Ali čuo sam da je cijeli život spendala* na neko udruženje ateista koji se zalažu za sve slobode i za rušenje svih bići, čak i za slobodnu promjenu spola, nešto što ni od Boga nije dano. Ili od prirode, rečeno rječnikom ateista.“

Ušutjeh; tema bijaše previše žestoka i za vjernike, i nije joj bilo mjesta u najčišćoj suzi svijeta, Pupku svjetlosti. A on reče: „Jako mi je žao zbog nje. Molim se za njezinu dušu na svakoj molitvi. Ateisti su najveći vjernici. Oni jako vjeruju u

* Od tal. *spendere*, trošiti, ovdje u značenju potrošiti (op. prev.).

Boga, ali nisu svjesni toga. Jer ne možeš pobijati da nešto postoji ako prvo ne priznaš, makar i prešutno, da postoji: što inače pobijaš – nepostojanje? I koliko je ateist žešći u napa-dima na Boga, toliko više tajno vjeruje u njega, jer ga mora srušiti! Zato, ateisti su i najtragičniji likovi na ovom svijetu: pokušavaju učiniti nemoguće. Jer se znatno teže dokazuje da nešto *ne postoji nego da nešto postoji.*“

Tom zadnjom rečenicom zakovao me je za mjesto. Zastadoh. Tako bijaše: lakše ćeš dokazati da je onaj koji je obolio bolestan nego da je onaj koji je bolestan zdrav. I dok sam razmišljao koliko je ovaj čovjek obrazovan u svjetovnom smislu, dodao je još nešto: „Tragedija čovjekova nije u tome što mu je dano srce (iako izgleda da najviše patimo zbog srca), nego u tome što mu je dan razum. Logika vuče čovjeka da uopće nešto dokazuje umjesto da vjeruje; razum je taj što nas vuče prema demonu dokazivanja i vlastite veličine te je izvor svih naših stradanja.

Stajali smo već pred vinogradima. Prostirali su se kao zeleno more, koje se talasalo svojim lišćem na vrlo jakom toplom vjetru i slijevalo kao pritoka u tirkizno more kod pristaništa. „Što moramo odraditi“, upitah. A on se okrenuo putem za natrag i reče: „Pa već smo odradili.“ I doda: „Danas, na osnovi onoga što sam ti ispričao o sebi kao najosobniju tajnu, ti si naučio da nije svaki asket smiren, ali da je svatko smiren asket. Evo, ja sam asket, ali nisam smiren, još uvijek.“

I shvatio sam da se to ne odnosi na njega, *nego na mene*. Shvatio sam da nikakvog posla nismo imali u vinogradu, da je cijela šetnja bila jedna njegova besjeda, jedna pouka, slovo jedno slatkorječivo i boguugodno, i to bez riječi, iako je i riječima kazao mnogo važnih stvari. Kažem – slovo bez

riječi, jer glavno bijaše da mi starac hotješe kazati nešto preko pejzaža. Odveo me je iz manastira do vinograda samo da mi kaže, iako živim u manastiru, kako sam ja samo vinograd, da sam pred portama manastira i da moje duhovno uspinjanje po ljestvama Klimaka još nije napredovalo toliko da zaslužujem biti jedan od njih, u Pupku svjetlosti. Pokazao mi je mjesto u asketizmu: ja doista bijah vinograd, lijep, već obrađen vinograd, već izišao na kopno, a ne izgubljen moreplovac na burnom moru svetoga života. I doista, vinogradi su se dodirivali s bijesnim morem, i vrlo su se malo razlikovali bojom od njega. No iako bijah vinograd, još uvijek nisam bio posvećeno vino što se koristi za pričest. Želio mi je reći da sam još uvijek pustinjač u svijetu, iako sam na putu smirenja, i da zna kako u manastiru ima mnogo braće, koja iako se smatraju asketima – nisu smirena koliko sam ja. Ali došli su znatno manje uprljani iz vjerničkoga svijeta. Drugim riječima, da budem strpljiv, jer sam na dobrom putu.

Na povratku smo šutjeli. Postavio mi je samo jedno pitanje: dokle sam sa zapisom o onom što se moram sjetiti. Rekoh da sam do polovine.

JA KAO ON

Sljedećega dana dogodilo se još nešto čudno.

Otkako sam došao u ovu kućicu, osjećao sam se kao da sam ušao u tuđi scenarij u kojem igram sasvim nepoznatu, novu ulogu u odnosu na onu što sam dotada igrao; ali isto tako, osjećao sam da se u tom novom scenariju, koji mi je netko napisao kao novu sudbinu, susrećem s likovima koji će prvo

piše likovnu kritiku o nekoj impresionističkoj slici živopisnih boja. Ali tužiteljevo neznanje možda nije bilo neznanje, nego namjerno podmetanje. Sudac je hladno odgovorio: „Odbija se. Nastavite, tužitelju.“ A kad je dobio dozvolu, vidjelo se da je cijela publika na njegovoj strani, jer su svi ušutjeli. „Je li točno da je poznata svjetska izdavačka kuća Gallimard odbila ovaj roman?“ Pognuo sam glavu razočaran; ovo je otišlo predaleko. Odakle je ovo mogao znati? Pa samo je netko iz Teatra mogao vidjeti ta pisma. Postalo mi je jasno zašto su i dvije kuverte bile zalijepljene selotejpom; netko ih je bio otvarao i pročitao pisma. „Optuženi, odgovorite na pitanje!“ prekinuo me je sučev glas. „Da“, rekoh. „Bili ste *bolno* ambiciozan pisac?“ upitao je tužitelj. Šutio sam. „Da“, rekoh potom. „Bio sam bolesno opsjednut svjetskom slavom. Ali je nisam postigao.“ I zatim je tužitelj rekao, kao da je iznenada bacio bombu u sudnicu: „Jeste li prethodno ubili nekog stranca?“ Vidio sam njegovu podmuklu namjeru i odmah sam planuo: „Besmislice! Kakvo je to pitanje?!“ a on mi je uzvratio kao boksač koji je stjerao iznemogla protivnika na užad i čeka njegov povratak po inerciji, da mu zada posljednji udarac: „Je li točno da je književni agent Klaus Schlane pao pokošen infarktom tri sekunde poslije razgovora s vama, u travnju, na Frankfurtskom sajmu knjiga? Svjedoci kažu da ste razgovarali dosta žučno, po pitanju vaše slave.“

Nikada nisam doznao tko je ove informacije dao tužitelju Miloševiću. Ovo sa Schlaneom znao je samo Ljupčo, ali bilo je izvan pameti pomisliti da je on dao tužitelju informacije; postojala je samo još jedna mogućnost, da je netko čuo moj razgovor s Helgom Schlane u kazališnom bifeu, a taj je netko isti onaj koji je i otvarao moja pisma. Tko zna koliko para je dobio od Miloševića za te informacije. I dok sam se zaklinjao

u sebi da ću se, ako preživim, potpuno zatvoriti prema svijetu, Jakov je već protestirao: „Primjedba, gospodine suče! Mojem klijentu imputira se krivica za slučaj za koji nije optužen.“

Na to je sudac morao reagirati, jer je bilo kristalno jasno: nisam bio optužen za Schlaneovo ubojstvo, ako je to uopće bilo ubojstvo. Nevoljko je rekao, kao da je isisao cijeli limun bez šećera: „Prihvaća se.“ A tužitelj, kao da ima sto scenarija pred sobom, nastavio je bombardirati: „Dobro. Vratimo se dječaku. Nakon što ste mu zalijepili đon, dali ste mu 5 kilograma opasnoga polutekućeg ljepila magnetina da ga odnese doma. Zašto, kad znate da je to preteško za njega, i da je ljepilo opasno?“ „Nije točno da je bilo 5 kilograma, ostala su dva prsta u kantici. A dao sam mu jer me dirnuo: rekao je da ima prijatelja s istim problemom.“ „Gospodine Jan, zar vam se ne čini da je to *malo* neodgovorno ponašanje? I još – pustiti dijete da hoda po pruži?! Vaš šef nekoliko vam je puta dao do znanja da se mali vrti oko pruže, a vi niste poduzeli ništa!“

Odjednom, iza svojih leđa čuo sam kako Filip uzvikuje: „Nije točno! Jan me je poslao da idem pored crkve. Ali su tamo stajala ona trojica koji su me stalno tukli. Ja sam kriv što sam pošao po pruži, ne Jan. I osudite njih što me tuku, a ne Jana što me spasio!“

Cijela sudnica okrenula se prema dječaćiću. A on je stajao s razrogačenim očima i drhtao od nepravde što mi se činila. I da su me osudili na smrt vješanjem, ta scena s Filipom bijaše moja moralna pobjeda, moja najbolja obrana. Sudac nije to očekivao, bio je zatečen. Konzultirao se nešto sa sucem pored njega i zatim se obratio Leli: „Gospodo, molim Vas, neka sjedne. On je ispitan, nije rekao takvo nešto na ispitivanju.“ „Pa nisu me pitali! Jan je najbolji čovjek na svijetu, a vi mu sudite?! Sram

vas bilo!“ viknuo je maleni, a Lela ga je povukla za rukav i zatim smirivala privlačeći mu glavu u svoj skut.

Poslije ovih djetetovih riječi u sudnici je nastala užasna tišina. Ta tišina radala je nadu da svijet ipak nije otišao do vraga i da će ga možda djeca jednoga dana spasiti, ako se ne pokvare kad porastu. Tužitelj se odjednom našao u situaciji gasitelja nepredviđenoga požara: „Razumije se da je optuženi najbolji čovjek na svijetu za onoga komu je spasio život. Ali djevojka u Dančevom društvu kaže da je taj najbolji čovjek na svijetu izvadio službeni pištolj i prisilio je da dođe do njega. Zatim ju je prepipao ispod grudnjaka, odakle je izvadio nekoliko novčanica od po 10 eura, koje je zatim polio ljepilom kojim je opsjednut, govoreći cinično da *će joj ukрупniti pare*. Djevojka je zbog istoga ljepila završila na kirurgiji, gdje su joj jedva odlijepili prste... Otkada niste imali seksualni odnos, optuženi? Da li možda osjećate mržnju prema Dancu zato što on ima, a vi nemate...?“

Jakov je skočio i ja sam prvi put vidio kako monaška smirenost prelazi u grijeh, zato što se gazi Krista, gazi se istina, po svaku cijenu. „Primjedba! Pitanje nema veze sa slučajem i dio je optuženikove intime! Ako ne usvojite primjedbu, zatražit ću moga kolegu tužitelja da dostavi pune kondome njegova klijenta kako bi dokazao da je imao redovan seksualan život, i da mi dostavi prazne kondome moga klijenta kao dokaz suprotnoga!“

Na to se netko u sudnici slatko nasmijao. Sudac je pomirljivo rekao: „Prihvaća se. Rezimirajte, tužitelju, vrijeme je da svršite.“ Na to je tužitelj stao iza svoje klupe (konačno je prestao teatralno šetati po sudnici) i započeo svoju završnu tiradu:

„Ovako: ovaj čovjek ovdje je spoj agresivnosti i neodgovornosti. Dječak je na ispitivanju izjavio da su ga na pruzi napali